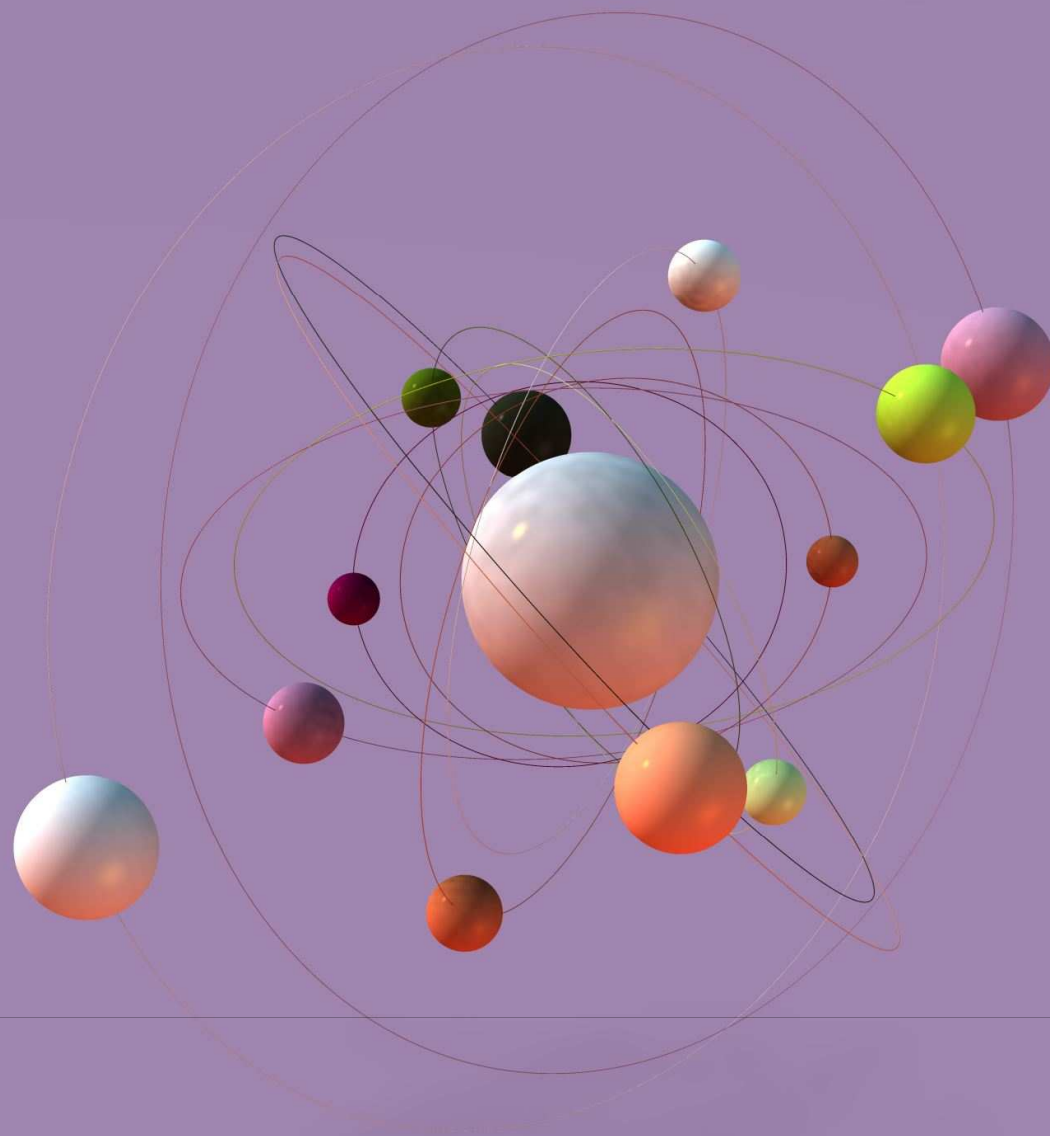

Konspirační teorie a gender v online prostoru

Mgr. Marie Heřmanová, PhD
Sociologický ústav AV ČR /
CITAP – UNC Chapel Hill

12/6/2024

Osnova

Gender a misinformace/k onspirační teorie

- Terminologie –
dezinformace/mizinformace/konspirační
teorie
- Gender jako:
 - **Kategorie obsahu**
dezinfo/konspiračních narativů
(dezinformace o genderu)
 - **Analytická kategorie** – role genderu v
produkci/šíření/receptci dezinformací a
konspiračních teorií

Dezinformace a konspirační teorie o genderu

- **"genderová ideologie"** a anti-gender hnutí ve střední a východní Evropě (Sata 2021, Graff & Korolczuk 2021 - často maskováno debatou o "tradiční rodině" či "tradičních/křesťanských hodnotách", častý narativ ruské propagandy v ČZ/SK prostoru
- Dezinformační narativy o genderu v konzervativní politice v USA (Tripodi, 2022) - téma potratů a reprodukčních práv
- **Anti-feministický diskurz** konzervativní (ultra)pravice (Leidig 2022, Lewis 2018)

Role genderu v receptci DN/KT

- Genderované narativy **disproporčně zasahují ženy** (Thakur a Hanerson 2022)
- Genderované mizinformace lze samy o sobě vnímat jako **formu genderově podmíněného online násilí**, které směřuje k útokům na ženy (a LGBTQ+) lidi a zneužívá dezinformační narativy k prosazování politických, sociálních, ekonomických cílů (Oates et al 2019)
- DN/KT které specificky míří na ženy/LGBTQ+ osoby mohou **posilovat existující nerovnosti (nejenom) v online prostoru** a potenciálně vylučovat tyto skupiny z mainstreamových online prostor/platforem
- Na individuální úrovni nemáme jednoznačné závěry z výzkumu o tom, zda genderová identita ovlivňuje receptci DN/KT - Rampersad & Althiyabi (2020): "age and not gender or education has a greater influence on the acceptance of fake news in particular cultures."

Gender v produkcí DN/KT

- DN/KT produkované ženami a mířící na ženy
- Pravicové/konzervativní influencerky, trad-wifes atd (příklady ze zahraničí)
- v rámci ideologií, ve kterých se tyto ženy pohybují (far-right, alt-right) ženy nemají možnost zastávat pozice moci - **DN jsou cílené tak, aby podporovaly patriarchální uspořádání společnosti a vysvětlovaly podřízené postavení žen ve společnosti jako "přirozené"** (jedinou a hlavní úlohou ženy je být matka atd – spojeno např. s omezováním reprodukčních práv, DN o antikoncepci atd)

Shrnutí

Gender je využíván/zneužíván v rámci různých DN/KT, zejména na konzervativní/pravicové části politického spektra

Tyto narativy mají dopad především na postavení žen a LGBTQ+ lidí ve společnosti

Gender hraje roli v recepci a šíření dezinformací, ale výzkum neukazuje jednoznačně jakou

Gender hraje roli v produkci dezinformací – ženy produkují (a následně konzumují) jiný typ DN/KT než muži

Příklad I. Influencerky na Instagramu a konspirační teorie o pandemii COVID-19

- Influencerství během covidu – lifestylový obsah zmizel v podstatě přes noc, influencerky začaly se svými sledujícími diskutovat pandemií (anti-pandemická opatření) – politicizace domácího prostoru
- Šíření DN/KT týkajících se pandemie, očkování a zdraví
- Lifestylové profily (zaměření na wellness, spiritualitu, jógu, mateřství..) se stávají místem politické diskuze
- Příklady z USA – pastel QAnon (Argentino 2020)

Metodologie

Online a offline etnografie (zúčastněné pozorování na Instagramu)

polo-strukturované rozhovory

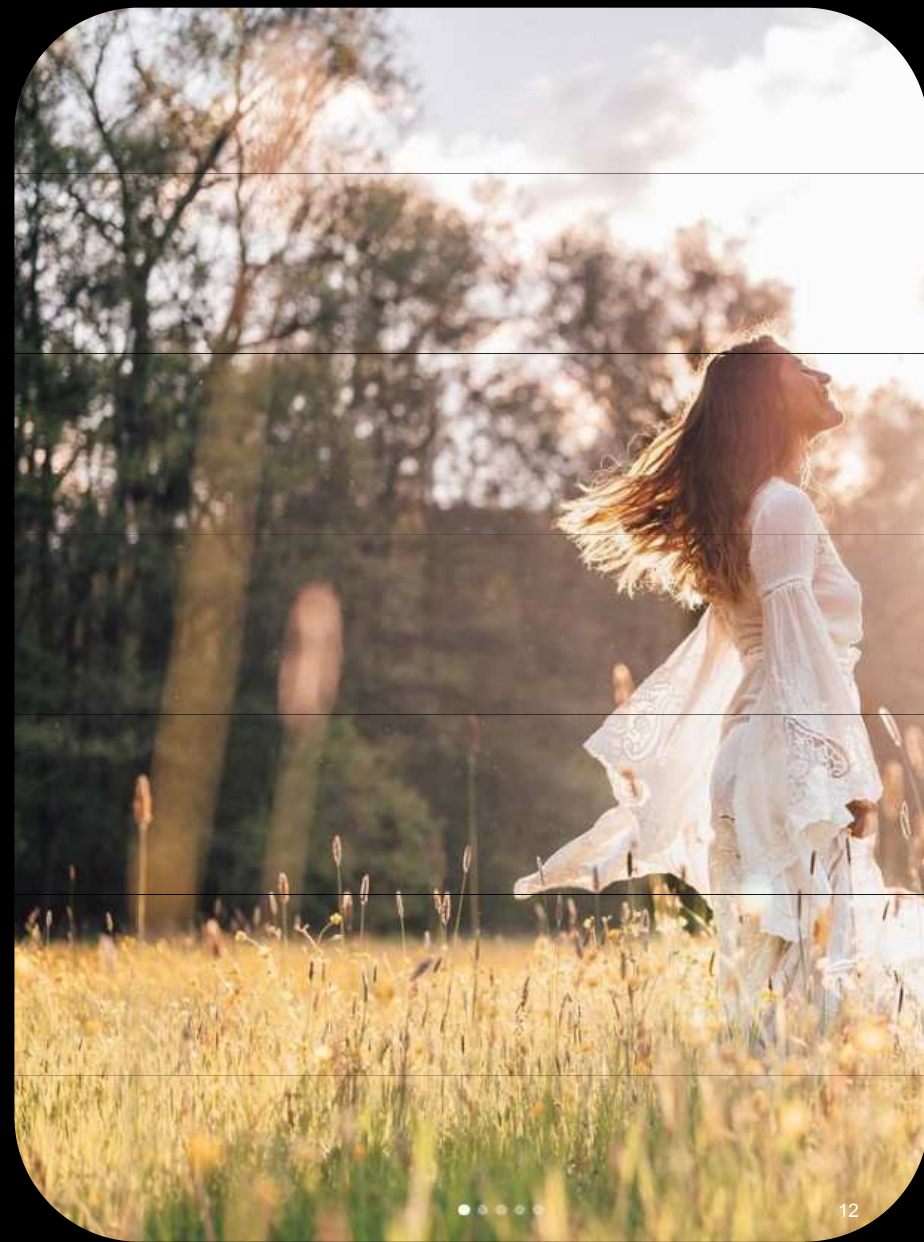
Etnografická analýza obsahu (Altheide a Schneider 2013), tematická obsahová analýza (2018)

Influencerky, které se zaměřují na zdraví, wellness, spiritualitu, rodinu, mateřství

Name	Type of content	Type of conspiracy narratives/disinformation	Followers
Leila	Food, health, wellness, meditation	5G chips in covid-vaccination, covid-denialism, anti-mask, reality manifesting	300K +
Kristin	Family and parenting, relationship, mental wellbeing, yoga, body positivity	“alternative” treatments of covid, reality manifesting, natural immunity vs vaccines	5K +
Vera	Bio/organic/natural cosmetics, fashion and lifestyle, healthy food, fitness and yoga	covid as government orchestrated event, restrictions as totalitarianism, natural immunity vs vaccines	30K +
Tania	Yoga, tantra, wellness and wellbeing, spirituality	reality manifesting, “alternative” treatments of covid, higher consciousness as a way to overcome covid, yoni eggs	10K +
Maja	Meditation techniques, yoga, spirituality, countryside lifestyle	reality manifesting, communication with “unseen” beings, toxins in food, water and air	20K+
Hana	Women’s issues, women’s business, spirituality, yoga, homeschooling and alternative parenting	5D reality, alkalic water as covid and cancer treatments, covid-denialism, restrictions as totalitarianism	60K+

1. Tělo a zranitelnost

- Pandemie a anti-pandemická opatření jsou vnímána jako útok na tělesnou autonomii
- *Já to cítím tak, že pokud ani tahle zásadní věc, lidský dotyk, nám není umožněná, tak kdo potom vůbec jsme? Já z toho mám ten dojem, že někdo si prostě nepřeje, abychom se mohly spojit, abychom realizovaly celý svůj potenciál. Nevím přesně zatím, kdo nebo co to je, ale prostě mám dojem, že to je něčí záměr. (Tania)*
- *Nikdo ti nemůže říkat, jak máš zacházet se svým tělem. Starej se o něj, dávej mu, co potřebuje, kašli na to, co ti říká někdo jiný, je to tvoje tělo. (Kristin)*

Tělesná autonomie a kontrola nad (ženskými) těly

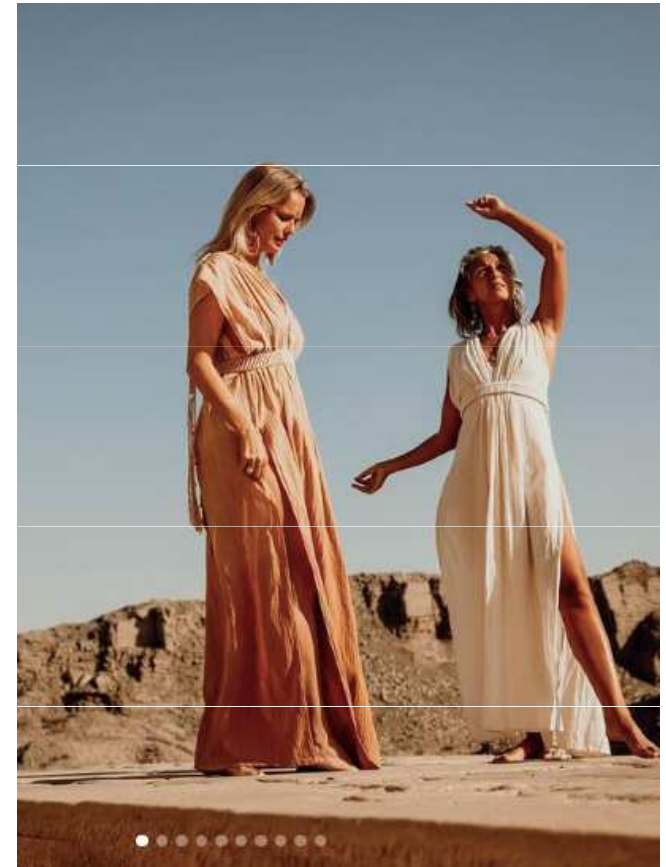
- Interpretace pandemie jako narušení tělesné autonomie otevírá prostor k diskuzi o tom, kdo může nebo nemůže kontrolovat těla a tělesnost na osobní i společenské úrovni.
- *Svoje tělo můžeš vždycky kontrolovat. Nemáš kontrolu nad tím, co se ti stane, ale můžeš se vytrénovat, můžeš mít pod kontrolou svoje reakce.* (Tania)
- *Ted' nastal čas, kdy si musíme vzít zpátky svojí sílu. Nastal čas, kdy musíme svá těla skutečně cítit, cítit živoucí sílu v nich, tady a teď. Nastal čas vytvořit si svou vlastní podstatu a naplnit misi našich životů.* (Hana)

- (Ward a Voas 2012)
- ***The female-dominated New Age (with its positive focus on self) and the male-dominated realm of conspiracy theory (with its negative focus on global politics)***
- ***rapidly growing web movement expressing an ideology fueled by political disillusionment and the popularity of alternative worldviews.***
- Nabízí široký politicko-spirituální rámec založený na dvou předpokladech: 1) utajená skupina jednotlivců kontroluje, nebo se snaží kontrolovat, globální politické dění (vychází z klasického rámce konspiračních teorií) a 2) lidstvo prochází obrodou, proměnou vědomí, otevírá se možnost posunu na vyšší úroveň (vychází z New Age spirituality a navazující wellness kultury).

Instagram jako „třetí prostor

- Third spaces (Wright, 2012) – non political spaces where political talk happens
- Influencerky diskutují pandemii na svých profilech, které zvenku vypadají jako wellness/lifestylové/nepolitické prostory -> vznikají echo chambers, ve kterých se DN/KT šíří bez konfrontace s vnějším světem
- *Jediný způsob, jak se stát silnou, je připustit si, že jsem zranitelná. Snažím se tu vytvářet prostor pro tu zranitelnost. Ale musíš to hlídat, protože jakmile začneš mluvit třeba o cyklu a menstruaci, tak přijdou divný týpci a píšou Ti divný zprávy. (Vera)*

“We Are in Control”: Instagram Influencers and the Proliferation of Conspiracy Narratives in Digital Spaces

MARIE HEŘMANOVÁ

DOI: <https://doi.org/10.31577/SN.2022.3.29> © Ustav etnológie a sociálnej antropológie SAV, v. v. i. © 2022, Marie Heřmanová. This is an open access article licensed under the Creative Commons

Marie Heřmanová, Institute of Sociology, Czech Academy of Sciences, Jiřská 1, 110 01 Praha, the Czech Republic; e-mail: marie.hermanova@soc.cas.cz

Female spiritual influencers on Instagram engage with conspiracy content and appeal to the issue of control over female bodies to bridge the gap between mainstream and fringe online spaces. I use the concept of “third space” to analyse the dynamics of Instagram communities around spiritual influencers and highlight how these communities operate as spaces for political discussion while simultaneously appearing apolitical from the outside. Analysing data from participant observation and interviews with six female Czech spiritual influencers, I place their online communication and presentation within the context of the conspiratorial movement (Ward, Voas, 2011). Furthermore, I present ethnographic evidence on how the influencers moved from spiritual to conspiratorial content within their everyday online performances.

Key words: influencers, Instagram, conspiracy theories, conspiratoriality, gender

How to cite: Heřmanová, M. (2022). “We are in control”: Instagram Influencers and the Proliferation of Conspiracy Narratives in Digital Spaces. *Slovenský národopis*, 70(2), 349–368. DOI: <https://doi.org/10.31577/SN.2022.3.29>

Politicisation of the Domestic: Populist Narratives About Covid-19 Among Influencers

Marie Heřmanová
Institute of Sociology, Czech Academy of Sciences, Czech Republic

Full Text PDF (free download)

Views: 1132

Downloads: 632

Abstract: The article analyses the proliferation of narratives about Covid-19 as an orchestrated political event among female lifestyle influencers on Czech Instagram. As the Covid-19 pandemic turned even the most basic everyday activities into politically loaded questions, the boundaries between lifestyle, domestic, and political content posted by influencers became increasingly blurred. The article explores this process of “politicisation of the domestic” with a focus on (a) the gendered character of influencer communities on Instagram, (b) the process of authority building within the newly politicised and gendered spaces, and (c) the post-socialist socio-political context of the Czech Republic that frames current political events by symbolic references to a totalitarian past. Empirically, the article builds on data collected using digital ethnography and ethnographic content analysis of selected Czech female lifestyle influencers’ Instagram profiles.

Sisterhood in 5D Conspiratoriality and Instagram Aesthetics

Marie Heřmanová

Institute of Sociology, Czech Academy of Sciences

<https://orcid.org/0000-0002-2483-1699>DOI: <https://doi.org/10.5204/mcj.2875>

How to

Heřmanová
Aesthetics

More C

**All the sisters
of the world:
gender
apanslavistické
konspirace**

Příklad II.

Metodologie a etika výzkumu

Zúčastněné pozorování online a offline

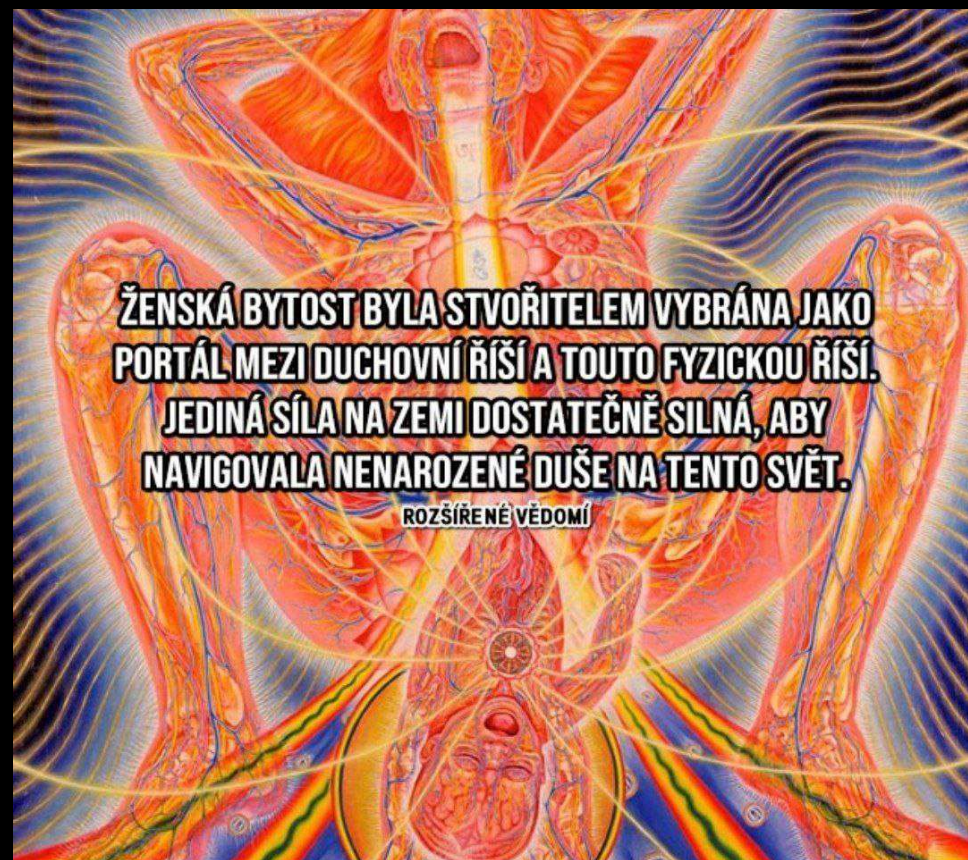
Tématická obsahová analýza dat (texty, vizuály) z Telegramu

Otevřený výzkum (pod vlastní identitou) – nevýhody etnografie v okrajovém (fringe) online prostředí a v konspiračních prostorech

Ve výzkumu už nelze dál pokračovat od té doby, co byl publikován.

Idea sesterství v panslavistických konspiracích

- *Ta válka je hodně o mužích, ale já soucítím s těmi ženami, protože my skutečně jsme všechny sestry. A ta válka je mužská věc, je naprosto v rozporu s principy ženství. Ale jako žena, já se dokážu vztáhnout k tomu, co teď v té situaci cítí ruské ženy, nebo ukrajinské ženy, čím si prochází. My máme něco společného, trochu i ten jazyk, já rozumím trochu rusky, nerozumím anglicky. (Miriam)*
- V konspiračních prostorech se idea slovanského sesterství začíná objevovat téměř ihned po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022
- Gender jako důležitá interpretační linka válečného dění (válka jako mužský svět, mužský princip, idea spojení žen)

Sesterství jako sdílená identita

- Jak se vytváří genderově podmíněná ideologie sesterství v online konspiračních prostorech?
- Reference ke sdílené minulosti (Slovanské království)
- Konstrukce idealistické utopie – návrat ke „kořenům“, do věku čistoty, spojení s přírodou a přirozeného řádu (ženy jsou ženami, muži jsou muži...)
- Překrývá se částečně s ideologií a estetikou anglicky mluvících tradwifes, ale používá reference k panslavismu a slovanské spiritualitě („matička Rus“)

Sesterství jako nástroj politické mobilizace

- **Být sestrou znamená:**
 - + Žít v souladu s přírodou
 - + Žít podle moudrostí předků
 - + Žít spirituálně
 - + Genderový esencialismus (mužské/ženské principy)
 - + Sesterství je pro ženy osvobozující
- **Patřit do sesterství znamená:**
 - + Veřejně deklarovat příslušnost k politické ideologii, která staví slovanství nad „Západ“
 - + Politicky mobilizovat proti invazi „zkaženosti“ ze Západu (návaznost na narativy ruské propagandy)

somslovan.sk

Aký je dôvod nenávisť Anglosasov k slovanickým národom? KULTÚRA. Úcta (kultu) SVETLA (RA). Ale SVETLO v tomto kontexte nie je len fyzické. Toto je esencia, poznanie. Poznanie podstaty je zdravý RAZUM, toto je pochopenie vzťahov príčiny a následku, toto je absencia ilúzií. Dôvod je naša pamäť. Pretože si PAMÄTÁME.

t.me/somslovan/1704

edited Aug 7, 2022 at 09:03

Once upon a time

in a Slavic Kingdom,

there was love and sisterhood.

***All the sisters of the world, come together with a
prayer: CHOOSE LOVE OVER POWER***

Závěr + takeaways

- Ženy jsou cílem dezinformací jiným způsobem než muži
- Ženy diskutují politiku jinak a jinde než muži, protože mainstreamové platformy nepovažují za bezpečné – vznikají oddělené prostory (třetí prostory), ve kterých se dezinformace mohou volně šířit
- Influencerky využívají rámování skrze konspirativitu k tomu, aby konspirační teorie převedli do jazyka ženského osvobození (důraz na tělesnou autonomii, ženské principy, sesterství jako politickou identitu)
- Vede k tomu, že se prohlubují existující genderové nerovnosti – ženy (a LGBTQ+ lidé) jsou dále vytlačováni z politické diskuze, má dopad na jejich politickou participaci
- Potřebujeme kritický, intersekcionalní přístup k dezinformacím a konspiracím

[Critical Disinformation Studies Syllabus](#)